

CASTELLS CATALANS

PALAU REIAL DE VILAFRANCA

Nom del castell: Palau Reial de Vilafranca
Data de construcció: XIII
Municipi: Vilafranca del Penedès
Comarca: Alt Penedès
Altitud: 221 m
Coordenades: E 1.696185 N 41.346689
(Geogràfica - ETRS89)
Com arribar-hi: situat dins el nucli urbà de Vilafranca del Penedès

El Palau Reial de Vilafranca del Penedès és un edifici del segle XIII amb vestigis del segle XII, d'estil gòtic. Es troba a la plaça de Jaume I de Vilafranca del Penedès i actualment és la principal seu del Museu de les Cultures del Vi de Catalunya (VINSEUM).

En ser Vilafranca de domini reial, no és estrany que el palau fos una de les residències dels reis del Casal de Barcelona durant el segle XIII. La primera referència de l'existència d'un palau a Vilafranca és del 1209, tot i que aquesta referència no situa de manera concreta el lloc on es troba. El 1236 el rei Jaume I cedí a Fructià de Palau, el seu Castlà, el palau reial amb l'obligació de donar allotjament al rei i als seus successors sempre que s'hi trobessin de pas.

Sembla que fou en aquest palau on morí el rei Pere II el Gran (dit també Pere III d'Aragó i Pere II de Catalunya-Aragó), l'11 de novembre de l'any 1285, segons explica el cronista Ramon Muntaner. Aquesta efemèride és recordada en una làpida de marbre col·locada en la façana per Josep Torras i Bages, el 1907, que diu: «A la nit del dia XI de novembre de l'any MCCLXXXV morí assí lo rei en Pere III d'Aragó gran per sa gloriosa historia militar y per la llibertat política que ell assentà en la terra catalana».

El 1303, el rei Jaume va encarregar al sotsveguer i al batlle de Vilafranca que venguessin l'esmentat palau i que amb el preu de la seva venda en construïssin un altre a la mateixa població. El palau fou adquirit el 1308 pel monestir de Santes Creus, que el convertí en procuradoria de l'orde Cistercenc a Vilafranca i el posseí fins a la

Palau Reial de Vilafranca.

desamortització del 1836. Després va tenir diversos usos, fins que passà el 1936 al patronat del Museu de Vilafranca. El palau nou, que es bastí al segle XIV, és possible que fos situat al palau dels Babau, ara conegut per palau Baltà.

L'edifici

La façana principal està formada per dos paraments de pedra de diferents alçades, un en forma de torre amb coronament llis i l'altre, amb una barbacana de fusta, té més l'aparença de palau. Conserva els tres portals adovellats originals. Destaquen també els finestrals geminats de la façana, suportats per una o dues columnes, que tenen els capitells esculpits amb motius vegetals. L'interior presenta l'estructura característica de les cases senyoriales de l'època, organitzada a través d'un pati central amb escala descoberta i galeria superior d'arcades ogivals, des d'on es distribueixen les principals dependències de la casa. És remarcable el portal renaixentista de 1565, procedent de la Casa Marianna, que dóna accés a l'actual auditori. En les mateixes dependències del Museu es troba la capella de Sant Plegri, documentada des del 1334 i que formava part del primer hospital de l'orde dels trinitaris a Vilafranca.

L'edifici actual on se suposa que hi hagué el Palau Vell, és d'estil gòtic amb possibles restes del

segle XII. Tot i així, en unes obres que es realitzaven a la capella de Sant Pelegrí el 1965 es descobrí el que sembla que era un pany de muralla, de paret de tàpia, amb dues finestres de tradició romànica possiblement del segle XIII, que formava part d'un conjunt residencial, anterior a la capella i que podrien pertànyer a una part de l'antic Palau Reial, la més antiga.

Avui aquestes restes han estat completament rehabilitades. De manera errònia, se las ha volgut identificar amb la torre Dela que es creu que fou l'origen de l'actual ciutat de Vilafranca i que possiblement existia el segle X.

Extret de *Catalunya Romànica*, vol. XIX El Penedès - L'Anoia. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1992, p. 41

Jordi Gironès i Vilardebò
Desembre de 2013

Làpida dedicada a Pere III al Palau Reial de Vilafranca del Penedès.